

Новосад Анастасія Сергіївна
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ЕСТОПЕЛЬ: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ

23 листопада 2017 року відбулася знакова подія для українського правосуддя: Президент України підписав Закон про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства, що обумовлює необхідність акцентуації уваги на деяких положеннях цивільного процесуального законодавства, зокрема інституту доказування.

При здійсненні правосуддя на суд покладається обов'язок вживати всіх передбачених законом заходів до всебічного, повного і об'єктивного з'ясування дійсних обставин справ, прав та обов'язків сторін, внаслідок чого виникає необхідність дослідження джерел, що містять відомості про фактичні обставини справи. Доказування є єдиним шляхом встановлення судом фактичних обставин справи і передусім акту застосування в судовому рішенні норм матеріального права, висновку суду про наявність прав та обов'язків у сторін.

Модернізація цивільного процесуального законодавства в Україні відбувається у світлі загальних світових глобалізаційних процесів у сфері права, що останнім часом стають все більш помітними та мають своїм результатом зближення елементів континентальної та англо-саксонської систем права і, як наслідок, інтернаціоналізацію національних систем цивільного судочинства [1, с. 9-27].

Серед основних змін в інституті доказування слід згадати такі:

- розширення переліку засобів доказування за рахунок виокремлення електронних доказів (п. 1 ч. 2 ст. 76 ЦПК);
- закріплення поряд із належністю та допустимістю також таких вимог до доказів, як достовірність і достатність (ст. 78-79 ЦПК);
- більш жорстку регламентацію правил подання доказів (ст. 83 ЦПК);
- введення складових процедури обміну змагальними паперами (ст. 83 ЦПК);
- часткове впровадження елементів процесуального естопелю (ч. 2 ст. 82 ЦПК);
- розширення дискреційних повноважень суду у сфері доказування, зокрема наділення його можливістю збирання доказів за власною ініціативою у виключних випадках (ч. 2 ст. 13, ч. 7 ст. 81 ЦПК);
- застосування заходів процесуального примусу у випадках зловживання процесуальними правами і невиконання обов'язків щодо доказів (ч. 8 ст. 84, ч. 1 ст. 143, ст. 146 ЦПК, п. 1, 2 ч. 1 ст. 148 ЦПК) тощо.

З упевненістю можна сказати, що ці та інші нововведення у сфері доказування передусім спрямовані на підвищення ефективності цивільного судочинства та забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд. Поряд із цим окремі новели потребують більш детального аналізу та висвітлення, адже можуть викликати складнощі у процесі правозастосування [2].

Зокрема, суди загальної юрисдикції рідко застосовують такий правовий принцип, як естопель, натомість часткове відображення процесуального естопелю міститься у ч. 2 ст. 82 ЦПК України. Естопель (у перекладі з англійської – позбавляти права надавати заперечення) – правовий принцип, відповідно до якого особа втрачає право посилатися на будь-які факти на обґрунтування своєї позиції. Тобто йдеться про заборону відмови від попередніх процесуальних дій, що вчиняються під час провадження та зміни процесуальної поведінки сторони на шкоду іншій стороні. Відповідно до положень ч. 2 ст. 82 ЦПК України відмова від визнання обставин приймається судом, якщо сторона, яка відмовляється, доведе, що вона визнала ці обставини внаслідок помилки, що має істотне значення, обману, насильства, погрози чи тяжкої обставини, або що обставини визнано у результаті зловмисної домовленості її представника з другою стороною. Про прийняття відмови сторони від визнання обставин суд постановляє ухвалу. У разі прийняття судом відмови сторони від визнання обставин вони доводяться в загальному порядку. Таке положення покликане на забезпечення процесуальної поведінки сторін та відсутність переваг недобросовісної сторони спору.

Підсумовуючи зазначене, слід зауважити, що витребування доказів у разі недобросовісної поведінки учасників справи, використання процесуального естопелю підвищує

значення процесу доказування і забезпечує дотримання безпеки та дисципліни учасників процесу задля ефективного правосуддя.

1. Комаров В.В. Цивільний процес у глобальному контексті. *Право України*. 2011. № 10. С. 22-23.
2. Луспенік Д. Доказування у цивільному процесі: що нового у ЦПК та чому суд наділений правом витребування доказів. *Судебно-юридическа газета*. Випуск № 1 (470). 21 янвря 2019 р.

Поліщук Марина Григорівна

доцент кафедри,
кандидат юридичних наук

Андрієвська Людмила Олександрівна

викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПРАВ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ

Свобода переміщення, як один із найважливіших чинників забезпечення прав людини і громадянина, виступає необхідною умовою реалізації духовного, культурного та ділового потенціалу особистості. Україна фігурує у складі світової міграційної системи як країна походження, транзиту та прибуття мігрантів.

Сучасна трудова міграція є однією з найбільш складних підсистем міжнародних економічних відносин, яка певним чином впливає на світову економіку і знаходиться у центрі уваги багатьох науковців-економістів світу. Міграція трудових ресурсів являє собою один з видів міграції населення, щодо якої індивід може приймати рішення самостійно або під впливом соціально-економічних факторів. Протиріччя між рівнем розвитку особистості, або її потребами й умовами їх задоволення в даній місцевості є причиною трудової міграції. Трудящі-мігранти – це категорія громадян, що тимчасово мігрують у країну не свого громадянства чи постійного місця проживання з наміром отримати оплачувану роботу, за умови, що це не заперечується нормативними актами держави-роботодавця [1, с. 249].

До основних міжнародно-правових документів щодо захисту прав трудових мігрантів належать Конвенція МОП «Про захист прав трудящих-мігрантів та членів їх сімей» (1975 р.) і Конвенція ООН «Про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей» (1990 р.). Право на вільне пересування в межах та за межами країни визнається у Загальній декларації прав людини. Зокрема, у статті 13 зазначено, що «кожна людина має право на свободу пересування і проживання в межах кордонів кожної держави» і «кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи свою країну, а також повертатися до своєї країни» [2].

Конвенція про зловживання в галузі міграції та про забезпечення трудящим мігрантам рівних можливостей і рівного ставлення (1975 р.), Європейська соціальна хартія (1961 р.), Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудових мігрантів і членів їх сімей (1990 р.) та ін.

Статус «працівника-мігранта» закріплено у Конвенція МОП «Про трудящих-мігрантів» від 1 липня 1949 р. № 97, що являє собою переглянута Конвенція МОП «Про працівників-мігрантів» 1939 р. Метою прийняття цієї Конвенції є закріплення умов, що забезпечували б законну міграцію трудящих і надання національного режиму іноземцям. Конвенція № 97 містить положення, що стосуються всіх сфер міграції: загальнотеоретичне визначення поняття «трудящий-мігрант»; права й обов'язки трудящих-мігрантів і членів їхніх родин; поширення інформації у галузі трудової міграції, яку держави зобов'язані надавати одна одній; надання безкоштовних послуг і інформації на допомогу трудящим-мігрантам; а також інші обов'язки держави-донора і відповідальність роботодавців. Відповідно до Конвенції, трудящий-мігрант – особа, що мігрує з однієї країни в іншу з наміром працевлаштування. У конвенціях не тільки наголошено на правах людини загалом і усіх трудящих-мігрантів і членів їх родин зокрема, але й містяться положення, які можуть застосовуватися до різних категорій трудящих-мігрантів та членів їх родин, що дозволяє забезпечувати індивідуальний підхід до регулювання правового статусу різних категорій іноземців, а також дається визначення самого поняття «трудящий-мігрант» [3, с. 149].

У Конвенції ООН поняття «трудящий-мігрант» набуло особливого розвитку. Під ним слід розуміти особу, що займається, займалася чи буде займатися оплачуваною діяльністю в державі, громадянином якої не є і проживає в ній тимчасово чи постійно. Це визначення нечітке, оскільки під нього можуть підпадати і такі категорії працівників, що не є мігрантами, наприклад, професіонали, які працюють у керівній ланці транснаціональних корпорацій,